

نام کتاب: مغنی، از مرف له تا پایان باب اول و باب (ابع)

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آفر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. به نظر مصنف، عامل رفع کلمه «علی» در «لولا علی» لهلک عمر چیست؟ د ۲۲۲/۱-۲۲۳
 ا. فعل محذوف ب. خود کلمه «لولا» نیابتاً از فعل محذوف ج. خود کلمه «لولا» اصالتاً د. ابتدائیت
۲. در صورت نصب کلمه «میتة»، نوع کلمه «ما» در آیه شریفه «إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ» کدام است؟ ا ۲۳۷/۱
 ا. کافه ب. زائده غیر کافه ج. موصوله د. مصدریه
۳. به نظر مصنف اگر اسم شرط، مبتدا باشد، خبرش... است. ا ۶۶/۲
 ا. فعل شرط به تنهایی ب. فعل جواب به تنهایی ج. مجموع فعل شرط و جواب د. محذوف است
۴. در آیه شریفه «وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ» (أنعام/۲) مسوغ ابتدا به نکره چیست؟ ج ۶۷/۲
 ا. عامل بودن ب. عطف ج. موصوف بودن د. عام بودن

سؤالات تشریحی:

۱. نوع کلمه «ما» در مثال‌های زیر را معین کنید.

- ا. ما عندکم ینفد ۲۲۹ ب. ما لوئها ۲۳۱ ج. مرت بما معجب لک ۲۳۰ د. دقته دقا نعاما ۲۳۰
- ا. ما اسمیه معرفه ناقصه (موصوله) ب. ما اسمیه نکره استفهامیه (متضمن معنای حرف)
- ج. ما اسمیه نکره ناقصه (موصوفه) د. ما معرفه تامه یا نکره تامه (هر دو صحیح است).

۲. اقسام «من» را بنویسید و برای دو مورد مثال بزنید. ۲۴۷/۱-۲۴۸

۱. شرطیه؛ مثل: من يعمل سوءً یجزبه
۲. استفهامیه؛ مثل: فَمَنْ رَبُّکَما یا موسیٰ
۳. موصوله؛ مثل: وَ إِنَّمَا النَّاسُ مَعَ الْمُلُوكِ وَالْدُنْیَا إِلَّا مَنْ عَصَمَ اللَّهُ
۴. نکره موصوفه؛ مثل: رَبِّ مَنْ انضجت غیظاً قلبه

۳. شرط زائده بودن «من» چیست؟ مثال بزنید. ۲۵۳/۱

۱. تقدم نفی یا نهی یا استفهام بـ«هل»
 ۲. تنکیر مجرورش
 ۳. فاعل یا مفعول یا مبتدا بودن مجرورش.
- مثل: ما جائتی من أحد.

* واوان یرتفع ما بعدهما واوان ینتصب ما بعدهما. ۲۷۶/۱-۲۷۷

۴. اقسام مذکور را نام ببرید.

۱. واو استیناف
۲. واو حالیه {ما بعدشان مرفوع می‌شود}
۳. واو مفعول معه
۴. واو داخل بر مضارع منصوب لعطفه علی اسم صریح او مؤول.

۵. عبارت «کم مالک» را بنابر نظر جمهور و سیبویه، ترکیب کنید و استدلال هر کدام را توضیح دهید. ۵۲

ترکیب جمهور: «کم» خبر مقدم و «مالک» مبتدای مؤخر.

استدلال جمهور: تا زمانی که معرفه‌ای در کلام است، نکره‌ی مسوغه نمی‌تواند مبتدا واقع شود.

ترکیب سیبویه: «کم» مبتدا و «مالک» خبر. استدلال سیبویه: اولاً: اصل وقاعده در جمله اسمیه آن است که اسم مقدم، مبتدا و اسم مؤخر، خبر باشد و ثانیاً: این مثال شبیه مثال «الفاضل انت» می‌باشد؛ با اینکه اعراف، باید مبتدا باشد، غیر اعراف - الفاضل - مبتدا می‌باشد، پس در مثال «کم مالک» نیز نکره‌ی مسوغه مبتداست نه معرفه. (ذکر یکی از دو دلیل کافی است)

۶. عبارت «الحال مبینة للهیئات، و التمییز مبین للذوات» را با ذکر مثال، توضیح دهید. ۶۲

حال، بیانگر کیفیت و هیأت صاحب حال است، مانند: «جاء زیدٌ ضاحكاً»؛ که «ضاحكاً» چگونگی و حالت زیدِ جائی را بیان می‌کند و تمییز، بیانگر و رافع ابهام از ذات می‌باشد، مانند: «عندی متقالٌ ذهباً»؛ که «ذهباً» ابهامی را که مستقر در ذات (مثقال) است برطرف می‌کند.

۷. شرایط «عطف بر محل» را نوشته، برای آن مثالی بزنید. ۷۱/۲

۱. امکان ظهور آن اعراب محلی در لغت فصیح ۲. آن محل دارای اولویت، و اعراب اصلی آن کلمه باشد ج. وجود مُحَرَز.
مثال: لیس زیدٌ بقائمٍ و لا شاعراً

* الجملة الخبرية تحتاج إلى الرابط و من ثمَّ كان مردوداً قول ابن الطراوة فی «لولا زید لأکرمتک» ان «لأکرمتک» هو الخبر. ۸۷/۲
۸. قول ابن طراوه و دلیل بطلان آن را توضیح دهید.

ابن طراوه می‌گوید: در جمله فوق، کلمه «لأکرمتک» خبر برای زید است در حالی که جمله خبریه نیاز به رابط دارد و «لأکرمتک» هیچ رابطی به «زید» ندارد.

* العاملان فی باب التنازع لابدّ من ارتباطهما کعمل اولهما فی ثانيهما نحو: «وَأَنَّهٗ كَانِ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا» (جن/۴).

۹. اصل تنازع و نحوه وجود رابط در این آیه شریفه چیست؟ ۹۰/۲

کلمه «کان» و «يقول» تنازع بر «سفيهننا» دارند؛ «کان» آن را به عنوان اسمیت می‌طلبد و «يقول» به عنوان فاعلیت. رابط نیز عمل «کان» در «يقول» است؛ زیرا «يقول» خبر «کان» می‌باشد.